

VIA STARBU

anul XIV, nr. 1-2

**Umbre
în asfințit**

(Foto D. Lambru)

„VLĂSTARUL”

REVISTA LICEULUI „SPIRU HARET”

DIRECTOR: PROF. V. V. HANEȘ

COMITETUL DE ELEVI:

CĂPĂȚÎNĂ O., CHIRICEANU AL., LALESCU TRAIAN, MEITANI M., PALEOLOGU AL.,
PATRULIUS R., STÂNCULESCU I., ZAMFIRESCU M.
ALEXANDRESCU D., BĂDULESCU O., CERNOVODEANU ION, LAMBRU D., MANOLE
AL. DINU, MAGIARI I., MINDEN G., NICULESCU D.,
STÂNCULESCU M., TĂTĂRESCU M., PILLAT D.

Redacția și Administrația:

LICEUL „SPIRU HARET”, STRADA ITALIANA Nr. 31 * BUCUREȘTI

ABONAMENTE: PE UN AN 40 LEI
5 LEI * ACEST NUMAR * 5 LEI

ANUL XIV

Nr. 1-2

SUMARUL:

Cuvânt de despărțire	M. Manolescu
Scrisoare Vlăstarului	O. Căpățînă
Octombrie	A. Samuel
Dacă...	Dinu Manole
Ultima zi la țară	D. M. Alexandrescu
Ne-a părăsit un apostol al păcii	G. Minden
Ultima aventură a lui Sherlock Holmes	D. Lambru
S'a stins Simion Ivanovici	Al. Dumitriu-Borca
Amintiri	Gabriela Movilă
Mănăstirea Govora	P. Dănilă
Nu mai plânge	Tr. Lalescu
Tipul civilizației: Germania	M. Zamfirescu
Orient	M. F-Galați
Incursiuni într'o lume puțin cunoscută	M. Mateescu-Frâncu
Paris 1937	I. Cernovodeanu
O noapte de furtună	I. Magiari
Noaptea	V. Cunescu
Însemnări de vânătoare	D. Pillat
Cronica literară	R. Matteziianu

Colțul matematic și pagina jocurilor.

VLĂSTARUL

Anul XIV, No. 1-2 / Revista Liceului „SPIRU HARET” / 1937

Cuvânt de despărțire

Sortite au fost rândurile acestea de bun rămas să iasă la iveală dela începutul verii ce s'a scurs. Turburarea de sfârșit însă și altele ce n'au atârnat de buna noastră voință, le-au împiedicat să se înfățișeze în fața d-tale, iubite cetitor al foii acesteia. De aceea apărând pe fila cea dintâi a acestui prim caet ce deschide noul an al „Vlăstarului”, rostul lor rămâne pentru toți acelaș. Pentru mine, care am slujit trei ani paginile de față, cu credința și entuziasmul pe care numai desinteresata adolescență îl poate avea, prilej de a-mi lua un dureros adio dela revista în care am închis primele dibuiri ale gândului prefăcut—prin condei — în slovă.

Pentru d-ta, ce mi-ai fost până eri coleg și ai așteptat nerăbdător să deschizi odată pe lună filele albe ale „Vlăstarului”, pe care trebuie să-l iubești și să-i păstrezi când vei depăși clasele școlii, amintirea cea mai fără de întinare.

Viața școlărească are și ea tristețile ei, sugrumări căroră fierbințeala tinereții nu le poate găsi înțeles, desamăgiri trecătoare ce pier odată cu lacrima ce se usucă. Prin toate acestea am trecut opt ani și eu și mă simt îndatorat să mărturisesc că „Vlăstarul” mi-a fost prietenul cel mai drag, limanul unde părelnicele umilinți ale elevului rigid disciplinat, încetau să mai existe. Când micile necazuri îmi clătinau cumpăna judecății, când piedici de neînălțurat în ori care activitate mi se puneau

cu încăpățănare în față-mi, atunci pe foaia liniată a caetului de dictando, gândurile-mi plecau adunate în negre și multe strofe spre „Vlăstar”.

Atunci nu mai eram elevul cutare, hărțuit pentru lipsa numărului violet de pe brațul stâng, ci un autor de articole, iscălite fără neplăcuta întorsătură oficială a numelui.

„Vlăstarul” a fost pentru toți cari și-au închinat timpul de libertate lui, o școală a personalității, iar cel ce-i duce înțelepțește frânele — am numit pe profesorul Haneș — îndrumătorul pe căile de vrajă ale frământării spiritului.

De aceea cu tristețea, ce pana mea nedibace nu are iscusința s'o arate, dar pe care înțelegerea între sufletele noastre o va face desigur de priceput, întorc ochii cu păienjeniș de lacrimi și urez „Vlăstarului” cât și părintelui lui viață lungă! Iar pe foștii mei colegi ce și-au luat asupra lor sarcina întocmirii publicației acesteia, îi rog să nu precupețească muncă sau talent ca „Vlăstarul” să-și păstreze ca până azi locul fruntaș între frații lui de același soi.

Amintirea ce-o vor păstra pentru viață le va fi generoasă răsplată, căci cel mai trist lucru e să n'ai amintiri și să nu cerci să le aduni.

Traiful de mai târziu ți se va părea searbăd, fără să te poți plimba în tăcere prin grădina aducerilor aminte.

MIHAI MANOLESCU

Scrisoare „Vlăstarului“

„Există un frecvent contrast între cei ce spunem și cei ce gândim“. (H. de Balzac).

Te-ai odihnit în popas de câteva luni și acum, drumeț harnic, pleci mai departe, pentru a paisprezecea oară. Insoțit de alți tovarăși decât cei din anul trecut. Ne-ai așteptat vara 'n-treagă și-apoi, stejar care-și adună lângă el frunzele în pragul toamnei, ne-ai chemat în jurul tău. Și bucuroși te-om petrece o bucată bună de drum, până la primăvară, când cărările iar ni se vor despărți...

Nu ne ești strein, cu toate că ne-am întâlnit de-abia mai ieri. Te cunoaștem de mult și de mult știm cât prețuește pentru noi prietenia ta. Ne pregătești pentru ziua când vom părăsi apele limpezi din rada vieții de școală, ca să înfruntăm, corăbieri încercați, vârtejul frământat al societății. Dar nu-ți mai înșirăm meritele, căci ți-au fost pomenite în destule rânduri, (ia-o de vrei și'ntr'un sens și'n celălalt...) ca să te fi convins până acum desăvârșit de ele.

În schimb ne îndoim dacă tu ne cunoști cum trebuie pe noi, care ne-am străduit atâta să te înțelegem pe tine. În drumeția ta de ani, de sigur, ai trăit numai printre vlăștari, iar unii dintre ei ți-au și vorbit despre vârsta lor. Dacă ai aflat astfel câte ceva în legătură cu adolescența și implicit privindu-se pe noi, nu ți s'au spus decât caractere ce ne apropie și ne aseamănă de toți tinerii, iar nu acele note specifice care ne singularizează și întregesc personalitatea, deosebindu-ne de ceilalți. Asemenea indicații, bine înțeles, nu ți le-ar fi putut furniza decât tot colaboratorii, dar fiecare pentru sine, preocupându-se exclusiv de el. Metoda auto-introspecției însă, prezentând destule dificultăți pentru noi, în afară de faptul încă mai important că observațiunile analizei sufletești, publicate, n'ar fi deșteptat destul interes la cititori, te-ai limitat numai la cunoașterea colectivității ce ne încadrează, cu alte cuvinte, în conflictul ivit între cititori și aprofundarea individuală, ai dat prioritate celui care primează, cititorului, socotind imposibilă coexistența ambelor interese, fiindcă ele ar fi opuse. Cu toate acestea, un compromis care să împace amândouă taberile, există.

Suntem la vârsta când, preocupați de cele mai variate întrebări și probleme, căutăm singuri răspunsuri și ne făurim pusderie de concepții proprii. Și totuși, în contradicție cu ca-

racterul, pe drept cuvânt atribuit anilor noștri, acela de meditativitate, acela de preferință pentru speculativ, majoritatea, când publicăm, ne mărginim să tratăm chestiuni bazate exclusiv pe material informativ cât mai bogat. Ne ferim parcă să ne evidențiem eul, când, mai numeroase azi ca în nici într'o altă epocă a vieții, — căci mai târziu se reduc fatalmente, sau prin experiența ce ni le dovedește în bună parte neîntemeiate, sau pentrucă renunțăm înșine la ele din necesitatea adaptării la mediul intelectual prin conformarea la concepțiile comune și deci prin acceptarea lor, — păreri individuale ne oferă prilejul cel mai nimerit de manifestare a personalității.

Enunțându-ne și discutându-ne opiniile în legătură cu câteva măcar dintre chestiunile care ne interesează în mod deosebit, înlesnim și facem posibilă tocmai cunoașterea proprie, dacă le publicăm. Dar ce ne împiedică? Etatea noastră doar nu se definește nici prin lipsa curajului necesar pentru susținerea convingerilor subiective, și pe de altă parte se pretează în special confidențelor. Iată destule argumente pledând în favoarea colaborării la revistă în alt domeniu decât al pozitivului și totuși...

Tocmai pentrucă ne includ personalitatea, ideile individuale în mod necesar trebuie să se diferențieze măcar cât de cât de cele unanim admise, căci altminteri, dacă ar concorda cu ele, n'ar fi decât împrumutate și nu creațiuni. Numai că tipărite, deși originalitatea nu le implică nici caracterul de just, după cum nu-l exclude nici pe cel eronat, ele se expun la critica îndreptățită din punctul de vedere al concepției generale acceptate și dau posibilitate să fie combătute cu vădiți sorți de izbândă, dacă ținem seama că opiniunea curentă, fiindcă nu se poate întemeia decât pe conștiința validității și veracității sale, surghiunește sub clauza afirmării de inexactități, toate convingerile ce nu i se conformează. Ori, decât să provoace controverse din care nu pot ieși decât înfrânți de cei cu vederi limitate la adevăruri stabilite, mulți renunță să mai înainteze către orizonturi lipsite de puncte de reper, — informațiile culese din studii, — către zări unde numai propriile lor idei le servesc drept călăuză și preferă să trateze chestiuni din domenii cu orice amănunt controlabil.

Ultima zi la țară

Numai că procedând astfel, sub influența premizelor impersonale, dacă nu direct inferate din ele, concluziile noastre în comprehensiunea lor, doar cu greu se confundă până la identitate cu conținutul noțiunilor proprii asupra aceluiași subiect, ci se diferențiază cu atât mai profund cu cât suntem mai dependenți gândirii altora. Și atunci, întru cât activând în domeniul pozitivului, adesea nu putem enunța cu sinceritate convingerile proprii, căci ar combate teze întemeiate, ceea ce ar fi inadmisibil, îți dăunăm în special ție, căci nu numai că nu-ți oferim posibilitatea și prilejul să ne cunoști pe noi cei adevărați, dar ne ascundem sub o mască bine pusă și extrem de greu de smuls.

În acest caz, în afară de faptul că ne îndepărtăm vădit de țelul spre care tindem, articolele noastre nici nu prea atrag pe cititori, cari dacă le parcurg, o fac poate din considerație față de ceea ce scriu colegii lor. Iar lipsa de noutate — căci aceleași subiecte au format de bună seamă obiectul destulor studii anterioare — abia dacă reușesc s'o înlocuiască și s'o compenseze ori câte calități de stil ale autorului. Pe de altă parte, necesitând un bogat material informativ, iar colaboratorul zelos silindu-se să îndeplinească această cerință cât mai conștiincios, adesea exagerează nota și riscă să fie învinovățit că vrea să impresioneze prin cantitatea cunoștințelor sale.

Pe când dacă susținem vreuna din convingerile noastre, trezim interesul cititorilor în mod natural, prin simplul fapt că și ei trăesc problemele ce ne preocupă și pe noi, dar mai ales fiindcă țin să cunoască și ei modul cum rezolvă, sau încearcă să soluționeze un camarad de vârstă, semne de întrebare ce și le-au pus, de sigur, fiecare. Noutatea articolelor devine indiscutabilă, ea constituind atributul nu numai esențial, ci sine qua non al opiniilor personale.

★

...Poate n'ai fost obișnuit de ziua ta, cu asemenea scrisori; în loc de felicitări și urări, o problemă ce ai fi preferat să fie desbătută cu o altă ocazie, mai potrivită. Ne-a îndemnat totuși să nu-ți facem pe plăc, dorința de-a te întâmpina altfel decât până acum, cu ceva nou dacă se poate.

Și fiindcă suntem gata de drum, înainte de plecare te întrebăm: cum preferi să mergem, pe jos, sau cu vagoanelor căilor ferate? Călătorești mai repede și mai sigur cu trenul și nu te temi că vei rătăci, dar când treci prin regiuni lipsite de farmec și-ai vrea să te abați spre dreapta ori spre stânga, nu ți-e permis,

iar peisagiile ce le admiri le-au văzut cu mult înaintea ta alții, acei cari au muncit să construiască drumul de fier, să arunce poduri peste râuri, să străpungă munții. Pe când, umblând pe jos, încet și cu anevoe, pierzi adesea cărarea, poți întâlni la tot pasul ape, stânci ori prăpastii ce-ți tae drumul și-atunci te'ntorci înapoi ca să pornești dela capăt, printr'altă parte, dar măcar ai mulțumirea că nimeni n'a trecut încă pe-acolo, că ești primul care acolo auzi murmur de pârâu, ciripit de păsări, șuer de pădure, primul care vezi priveliști încă necunoscute. Șiret, te codești să ne răspunzi pe față ca să nu superi pe unii sau pe ceilalți și încerci să te eschivezi, promițându-ne că din când în când, dacă te vei simți prea ostenit, vei mai lua și trenul.

Ne-a mai rămas, înainte de-a ne rosti urările să-ți facem o rugămintă: pe drum încearcă și ne desvață de instinctul de-a ne farda personalitatea pentru ochii lumii, șterge-ne hoiaua de pe obraji... poate și fiindcă bobocul fericirii nu îndrăznește să'nflorească într'o șeră — viața ce se încheie cu suspinul acta est fabula...

Și-acum, călătorie frumoasă, drum bun!

OCTAVIAN CĂPAȚINA

Octombrie

*S'a scuturat în suflet amintirea,
Ca frunzele copacilor de toamnă,
Castanii plâng și ploaia grea mă'ndeamnă,
S'ascult cum crește'n mine toată firea.*

*Mi-au picurat în suflet plumbul zilei,
De-alungul zării norii grei de seară,
Și orice vânt cu plânsul lui mă'nfioară,
Când florile cerșesc durerea milii.*

*S'a ridicat în zbor greoi ca zarea,
Dintr'un arin o pasăre pribeagă,
Și-am urmărit cu ea toată suflarea.*

*Aș vrea să-l leg și gândul nu se leagă,
Și-am adunat în suflet iar uitarea,
Ca ultima prietenă mai dragă...*

A. SAMUEL

Note fără căpătâiu

Dacă . . .

Se spune despre ban că este ochiul dracului, sau că el ar fi adevăratul stăpân al omenirii, afirmații perfect întemeiate, dar care s'ar potrivi și mai bine cuvântului „dacă“.

Născut odată cu haosul, și poate chiar înaintea lui, acesta, și-a arătat pentru prima oară puterea cu ocazia unei povești, rămasă celebră, cu un măr, zice-se, interzis.

Intr'adevăr, *dacă* Adam ar fi fost câtuși de puțin înțelept, noi ne-am mai lăfăi încă și acum la umbra pomilor, veșnic verzi, ai Raiului, ascultând la radio, muzică de harfe și nu comunicate de pe diversele fronturi, cum am fost obișnuiți în ultimul timp...

Iată, deci, o primă posibilitate strălucită, pierdută din cauza afurisitului „dacă“, care vâzând că nu întâmpină nicio opoziție, și-a urmat nestingherit șirul mendrelor.

Și nu mai târziu decât un secol, sau două, după primul său pocinog, (care ar fi trebuit totuși să-i aducă ostracizarea), el își manifestă iar aptitudinile, într'o nouă afacere dubioasă, făcând-o să se încheie prin cea dintâi crimă, ce a înregistrat-o vreodată cartea de fapte rele, a sfântului Petre.

Este vorba despre cearta de pomină, dintre Cain și Abel, care, *dacă* primul n'ar fi fost chiar până 'ntr'atât posedat de invidie, s'ar fi putut lichida și într'altfel. N'a fost să fie așa... și astăzi Cainii mișună pe la toate colțurile, întreaga omenire trăgând consecințele...

Și încă ar fi fost bine *dacă* aventurile bisilabului cuvânt s'ar fi sfârșit aci. Dar nu! Din clipa acestei, de a doua, victorii, care a fost de altfel și cea decisivă, nicio opoziție nu mai ia naștere, așa că, peste milenii de istorie, se întinde nestingherită, teroarea lui „*dacă*“.

Iată, de exemplu, nasul Cleopatrei, a căruia lungime a schimbat cursul istoriei prin perfecțiunea sa. *Dacă* ar fi fost doar o iotă mai scurt, cine știe ce s'ar mai fi întâmplat pe lume... (Și constatarea aceasta nu este numai a mea, care am transcris-o, spre exemplificare, după un celebru istoric francez, ce observase, și el fatalitatea acestei noțiuni).

Deci iară un „*dacă*“... Și nici acesta nu fu ultimul. Acțiunea spiridușului mai crescă încă și de aci încolo, trecând și la determinarea sorții indivizilor.

Astfel, omul în genere citat ca exemplu de neștrămutată voință, a fost și el terorizat de aceste 4 nefaste litere, înșirate în anume fel.

Este vorba despre Napoleon, care, *dacă* n'ar fi făcut campania în Rusia, *dacă* n'ar fi pierdut la Trafalgar, *dacă* n'ar fi întârziat, la Waterloo, cu introducerea ajutoarelor în luptă, ar fi scăpat tragicului său destin, rămânând până la sfârșit un mare împărat. *Dacă*...

Să nu mai vorbim de cele ce s'ar fi întâmplat *dacă* ducele de Reichstadt n'ar fi murit atât de curând.

Să constatăm numai ampolarea acestui galop de „*dacă*... *dacă*!... *dacă*!“, pornit în șarje contra soartei.

Și să sfârșim cu exemplele, care ar putea să fie nenumărate, fără ca, totuși, să se epuizeze.

Căci un lucru apare cert:

Dacă n'ar fi fost „*dacă*“, umanitatea ar fi fost fericită!

În această privință răsună și glasul cu prestață, al unui proverb german¹⁾.

Și cu toate acestea, fatidicul cuvânt n'a fost, încă, isgonit din nici o limbă, el păstrându-se cu cea mai mare îngrijire, de parcă ar fi cine știe ce tezaur de preț al vocabularului și nu autorul nevăzut, al tuturor catastrofelor.

Ehei, *dacă* ar fi fost exclus „*dacă*“ din vorbire!...

Răspunsul la această obiecțiune este simplu: ultima frază n'ar mai fi avut sens. După cum și toate elucubrațiunile de mai sus ar fi fost și mai fără căpătâiu decât sunt.

Mai grav încă, multe opere culturale de seamă, printre cari și cea minunată poezie a lui Kipling „If“, n'ar mai fi putut fi scrise.

Ba chiar existența însăși a literaturii — care mai totdeauna pornește dela un „*dacă*“ — ar fi fost periclitată...

Deci în lături calomniile:

Să trăiască „*dacă*“, generatorul culturii umane.

DINU MANOLE

¹⁾ Wenn das Wörtlein „wenn“ nicht were, weren ale Betler millionäre“... este părerea nemților, care în definitiv revine cam la același lucru cu cea expusă de mine, numai că aci predomină materialismul cel mai acut.

Ultima zi, la țară

Cu greu se pot exprima stările psihologice, cari stăpânesc sufletul nostru, în ultima zi de vacanță, toamna, mai cu seamă la țară...

Era încă noapte... și nu mai puteam dormi. Ne-am trezit în cântecul cocoșilor semeți din ogradă. Căutam par'că în spațiu un punct de sprijin, cu ochii încă păenjenți de somn... I-deea despărțirii de acele locuri atât de scumpe, de cari ne leagă atâtea amintiri frumoase din copilărie, nu o puteam parcă concepe.

Și începea să se lumineze... La orizont apăru o subțire dungă alburie.

Ne-am îmbrăcat în pripă. Timpul era atât de scurt!... Apoi am ieșit cu toții pe prispă, pe când ceilalți dormeau încă somnul dulce, pe care și-l impune viața la țară.

Fâșia alburie, fu în curând scădată de primele raze ale soarelui aprins...

Totul era plin de rouă, iar florile exalau parfumul lor îmbătător.

Eram însă preocupați de a ne întocmi un itinerariu pentru ultima zi de vacanță.

Evrika, exclamă unul dintre noi, propunându-și și planul lui, care de altfel a fost acceptat de camarazi: călare. trebuia să trecem în revistă toate colțurile moșiei, pădurea, apoi apele Buzăului, iar după amiază, via. Iar apoi vom inspecta orizonturile, din vârful nucilor măreți, cari cu ramurile lor întinse și bogate, ne fuseseră în totdeauna ospitalieri.

Intre timp, soarele luminos și cald, se ridica pe cerul senin, dând viața florilor de pe răzoarele parcului.

Pornirăm spre grajduri... Caii nechezau veseli, lovind țărâna...

Am pus șelele cu o îndemănare ce nu ne era obișnuită.

Odată încălecați, pornirăm cu un puternic demaraj în latură șoselei, ca și când ne-am fi pregătit pentru o șarjă.

O adiere plăcută ne mângâia obrajii...

Simțeam în acel moment atâtea energie și atâtea încredere în forțele mele!...

Țărani bătrâni în a căror brațe am crescut, țărânci în costume de sărbătoare, ținând reze-mate pe fote copii plăpânzi, aproape nici nu-i băgam în seamă...

În drum ne-am oprit la puțul din vale.

Câinii păzitorului lătrau bucuroși, recunoscându-și stăpâni.

Pe lanuri, țărani munceau de mult la porumb legând snopii.

Furăm primiți cu chiote de clăcași, cari cu secera într'o mână, cu cealaltă făcând strașină

la ochi, ne priveau prin colbul de praf, rămas în urma noastră.

Decorul acesta minunat avea ceva ca din povești, ceva pe care doar în vis și l'ai putea imagina și care totuși era o realitate...

În fine, ajunserăm în pădure.

Coloritul frunzelor, cari pavoazau pământul ca un splendid mozaic italianesc, era măreț.

Copacii, pe jumătate golași, ne dădeau impresia primelor zile de toamnă.

Și astfel, hoinărind prin pădure, ne-am pomenit lângă apele liniștite ale Buzăului. Caii, la contactul apei, zburdau veseli, reușind fără greutate să ne facă un duș, care ne mai desmetici puțin din romantismul ce ne cuprinsese, grăbindu-ne în același timp înapoierea.

Ne întoarserăm la conac, unde, tolăniți pe sofalele salonului, ne povesteam fiecare impresiile ultimei dimineți rustice.

Gongul mă surprinse susținând cu înflăcărare influența naturii asupra sentimentelor omenești... și cu aceste simțiminte trecurăm la masă.

Bucatele alese pe gustul fiecăruia, fură curând istovite de numeroasa bandă, grăbită prin dorința fermă de a sfârși programul.

Desertul ni l-am luat chiar în vie, gustând delicioasele fructe după gradele ierarhice, fixate de noi ulterior.

Este explicabilă astfel greutatea ce am resimțit-o urcându-ne în nucii pe care de obicei ne cățărăm ca reali concurenți ale agerelor pisici.

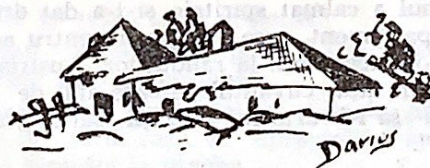
Ramurile dese și solide ale pomilor, ne ofereau cele mai bune și mai plăcute fotolii, cel puțin în subiectivitatea noastră de atunci.

Clipe de uitare, visuri ideale de neatinș, erau acele momente de fericire, petrecute sus, în desișul stufoș al frunzelor de nuc.

Ah! toată viața aș vrea să trăiesc numai la țară!... suna ecoul inimilor noastre ale tuturor.

„Oare vom mai putea profita vre-o dată de sentimentele și plăcerile pe cari și le oferă acum tinerețea”, ne puneam noi întrebarea, într'un târziu, în docar, luând drumul gării, pe când traversam câmpia, pe un apus de foc al soarelui, în măreții munți ai Buzăului...

DINU MIRCEA ALEXANDRESCU

Ne-a părăsit un apostol al păcii

Rând pe rând se sting torțele care au luminat în timpul marelui războiu destinele popoarelor : s'au dus Clémenceau, mareșalul Pilsudski și Hindenburg; mai pâlpaia, retrasă într'un loc liniștit, departe de sbuciumul lumii, o flacără plâpândă, simbol al păcii și al înțelepciunii ; ș'a stins și ea. Masaryk a murit.

Thomas Garrigue Masaryk a avut mai mult de luptat decât toți ceilalți oameni politici pe cari i-am evocat, pentru că a pus bazele unui stat, pentru că a adus din nou la viață un popor, al cărui nume de multă vreme stătea ascuns sub obrocul tiraniei habsburgice.

Vieța marelui om de stat a fost o muncă neîntreruptă, munca istovitoare a omului care vrea să ajungă.

S'a născut la Hodonin în Moravia la granița celor două popoare, pe care avea să le unească. Tatăl său era slovac, mama cehă, amândoi oameni din popor.

Dreptul de a se cultiva aparține oricărui om, cum îi aparține dreptul de viață, va spune mai târziu, cel ce la început, învăța printre picături, pe când era ucenic la un fierar.

A muncit mult și la 26 de ani își luă doctoratul în filosofie la Viena, cu o lucrare intitulată „Nemurirea în concepția lui Platon“. Nici odată n'a încercat să-și expună sistemul filosofic, dar spunea el „am un sistem, pro foro interno, personalitatea, caracterul, omul“.

După prima perioadă, a studiilor începe a doua și mai importantă, pusă în slujba libertății patriei sale.

Era setos de dreptate și de adevăr, de adevăr mai cu seamă : „Iubesc adevărul, caut adevărul, apăr adevărul“, fusese cândva crezul lui Huss ; adevărul va învinge, era convingerea lui Masaryk.

Profesor universitar la Praga și deputat în parlamentul din Viena, a fost apărătorul adevărului și al dreptății.

A contestat autenticitatea unor manuscrise găsite la Königsberg, pe care mistica cehă le considera sfinte.

Cehii, în pornirea lor, au mers până la a-i interzice folosirea limbii materne și la a-l face trădător.

Timpul a calmat spiritele și i-a dat dreptate. În parlament, cere drepturi pentru ai săi, cari îl ostracizaseră; la rândul lor, Austriacii îi asvârlă în față cuvântul pe care atât de ușor știuseră să i-l arunce și frații săi : „trădătorule !“.

Dar ce-i păsa lui, care lupta pentru adevăr, de absurditatea unor orbite, ce-i păsa lui, care lupta pentru libertate, de ura unor asupritori !

De ce-l năpădise de pretutindeni amărăciunea? De sigur ca să-l întărească în lupta pentru salvarea neamului său și ca apoi să-i mărească meritul de a fi reușit.

Din clipa izbucnirii războiului, pe care ca mare pacifist îl ura, a plecat din țară, cu o energie ce numai dragostea de patrie și lungile suferințe ți-o pot da; organizează în Siberia o armată de 40.000 de voluntari, pe care aliații o recunosc ca armată a statului cehoslovac. Și era om de peste 60 de ani!

Ca psiholog nu slăbea o clipă din ochi manifestările opiniei publice și dacă a intrat în războiu e din convingerea că ai săi o voiau cu toții.

Tot acest sbucium al vieții sale a încercat să-l redea într'un roman ; dar i se păru nepotrivit profesorului să dea în vileag gândirea și simțirea luptătorului ; și-l arse.

Frământării celei mari a războiului i-a urmat o pace binefăcătoare. Masaryk era idolatrizat de poporul său, el convinsese pe președintele Wilson de dreptatea cauzei pe care o susținea, el organizase în îndepărtata Siberie grupul voluntarilor cehi, tot lui îi revenea sarcina de a veghea la propășirea țării sale.

Ales preșdinte al unui stat creat de el, a adoptat, cu spiritul său împăciuitor, o politică înțeleaptă de prietenie și dragoste atât în afară, cât și înăuntrul Cehoslovaciei.

Grație înțelegătoarei sale politici economice a unei devalorizări făcute la timp, a urmat un excedent considerabil al balanței comerciale.

Belșugul și mulțumirea aveau să domnească de acum în noul stat, mulțumită creatorului și îndrumătorului său.

Ca profesor universitar, dăduse un puternic impuls culturii naționale, ca sfătuitor, știuse să îndrepte pe calea muncii și a mulțumirii sufletești, un stat, tânăr și viguros, ale cărui baze, ca luptător tot el le pusese ; avea la bătrânețe mulțumirea tuturor înfăptuirilor sale și în plus aceea de a se vedea urmat în pildele sale de către elevul și colaboratorul său Beneš.

Și apoi, din lumea năzuințelor și a veșnicilor lupte, a trecut modest, în lumea liniștită a retragerii ; iar de aci a pășit senin în lumea celor drepte, binecuvântând pacea pe care întotdeauna o propovăduise...

GEORGE MINDEN

Ultima aventură a lui Sherlock Holmes

Azi dimineată l-am găsit pe bietul Sherlock, foarte agitat. Nu dormise toată noaptea. (Aceasta o ghici după grosul nour de fum ce plutea prin odaie).

„Watson, îmi grăi dânsul, cu o voce răgușită, cazul Slănină mă obsedează.

Nu avui timp să-i răspund, căci cineva bătu la ușe.

„Intră, răcni amicul meu.

Ușa se deschise încet, făcând loc unei femei de vreo optzeci de ani.

„Stai, țipă Holmes din nou. Scoate-ți masca! Spre mirarea mea, bătrâna se transformă într'un bărbat care semăna cu un luptător de circ.

„Ce dorești Buză-lată ?

„Domnule, am venit...

„Știu, țipă Sherlock. Vii dela Ploești.

Intr'adevăr, răspunse mirat Buză-lată. Dar de unde știți ?

„Simplu ca „bună ziua“. Miroși a petrol !...

Bun. Vorbește, acum !

„Eu am fost...

„Știu, urlă din nou Holmes. Ai fost șoferul victimei.

„Da, așa este. Dar...

„Înțeleg. Te întrebi de unde o știu. Limpede ca apa ! Mi-a spus-o fratele d-tale ! ?

Ce mai ai de spus ?

„V'am adus o scrisoare pe care am găsit-o azi dimineată pe măsuța mea de noapte, și care era adresată d-voastră.

„Bun. Ia s'o văd !

Dragă Domnule Sherlock Holmes,

Văd că dela un timp încoace nu mai câștigi nimic.

Dacă până în zece zile nu-mi achiți chiria, m'aș vedea silit să te dau afară din casă.

Cu drag,

Ștefan Măduvă (proprietar)

Sherlock nu putu să-și reprime un tic nervos.

„Waston, adu-mi vioara !

Buză-lată voia să plece dar Sherlock îl opri:

„Stai, vom pleca împreună...

Apoi puse mâna pe vioară și cântă trei ceasuri.

★

A doua zi observai o licărire în ochii amicului meu.

Aceasta îmi dădu de veste că e pe calea cea bună.

„Waston, îmi strigă dânsul. Vei veni cu mine.

Din două mișcări Sherlock se transformase și aveam în fața mea un om care părea să aibă vre-o 45 de ani. (Sherlock avea 44 de ani și 11 luni).

Apoi ieșim pe stradă...

„Mii de pipe țipă, deodată amicul meu. Mi-am uitat revolverul.

„N'are nimic Sherlock. Ți-l împrumut pe al meu !

„Foarte bine. Atunci ține tu asta. Și zicând acestea, scoase de sub haină vioara pe care o luase în locul revolverului.

In aceeaș clipă ne acostă cineva :

„Domnilor...

„Stop, interveni Holmes. Ești asasinul lui Slănină !

„Nu răspunse acuzatul. Sunt dirijorul jazz-ului dela Colorado-bar și tocmai mi s'a sinucis violonistul. Văd că aveți dv. o vioară... Nu ați vrea să veniți astă seară în jazz-ul meu ? Plătesc bine...

Perfect, aprobă amicul meu. Vom veni diseară.

Apoi adesându-mi-se :

„Watson, avem ocazia să arestăm pe asasinul lui Slănină !

★

Seara ne aflam în barul Colorado.

Jazz-ul avea un succes deosebit din cauza disonanțelor unui anumit violonist. (Lumea credea că-i muzică modernă).

Deodată Holmes se repezi la unul dintre clienți și-l trase într'un colț :

„Ești asasinul lui Slănină !...

„Nu șefule, te'nșeli amarnic. Sunt primarul orașului. Dar dumneata ești nebun ? !

„Nu. Sunt englez.

„Ah, înțeleg...

Holmes își relua locul disperat.

Procesul fusese fixat pentru a doua zi, și nu-l găsisese încă pe criminal.

Iată însă că un om de statură mijlocie, șchiop, chior și cu părul roșu, se apropie de amicului meu și-i șoptește la ureche :

„Domnule Holmes, îmi dau seama că sunt pierdut și că m'ați descoperit. Deci mă predau!

„Știu“ răspuse Holmes triumfător. Inșă de data aceasta nu știa nimic.

Află abia a doua zi din ziare:

„Cunoscutul detectiv englez Sherlock Holmes, a dat încă odată dovadă de inteligența ra-

sei sale. O zi înainte de procesul în care trebuia să se judece doamna Osânză fosta nevastă a domnului Slănină, acuzată de asasinarea ex-soțului dumneai, apreciatul detectiv a pus mâna pe adevăratul criminal. Ii aducem cele mai vii felicitări“.

DUMITRU LAMBRU

S'a stins Simion Ivanovici...

Un nou an școlar. Suntem aceiași. Totuși lipsește cineva dintre noi, lipsește acel care ne-a condus numai un an de zile și pe care totuși, noi, copiii lui adoptivi, îl iubeam pentru bunătatea sa, mascată de-o severitate părintească.

Simion Ivanovici, cu limba lui românească, presărată de pitorescul dialect Bucovinean, ce-l stăpânea, a plecat spre alte zări, unde nu sunt dureri și nici nimicuri omenești.

Născut pe plaiurile frumoasei Bucovine, când elementul românesc era asuprit prin toate mijloacele, Simion Ivanovici reușește să ajungă, prin propriile puteri, să studieze la cele mai înalte institute de cultură din Austria.

Niciodată Ivanovici nu și-a uitat origina și limbă și atunci când Bucovina, prin reprezentanții ei, votează unirea cu România, Ivanovici nu lipsește dela această clipă pe care o visase o viață întreagă. În România Mare Ivanovici își continue munca din care își făcuse un ideal.

Ivanovici iubea școala, cu toate că profesorul în munca sa imensă este arareori răsplătit sufletește.

Inșă soarta omului este nemiloasă. Simion Ivanovici a fost învins de ceva cu mult mai tare decât el.

A căzut, doborât de un atac de cord, chiar pe scara vagonului care trebuia să-l ducă spre scumpa lui Bucovină, de unde pornise cu 54 ani în urmă. S'a stins ușor, ca o lumânare sub suflarea mângâietoare a unui zefir.

Și vremea trece... Peste ani, când colbul se va așeza gros pe cărțile de școală, ne vom aduce aminte de viața școlărească cu necazurile și bucuriile ei și atunci ne vor veni în minte toți profesorii noștrii, dar mai cu seamă tu Simion Ivanovici, care prin moartea ta ne-ai arătat ce înseamnă viața.

Simion Ivanovici, la începutul acestui nou

an școlar, gândurile noastre se îndreaptă spre tine, plecat dintre noi pentru totdeauna, făgăduindu-ți că vom urma sfaturile tale părintești chiar dacă nu mai ești cu noi ca altădată.

AL. DIMITRIU-BORCA

Madeleni Vasiliu

Amintiri

Cât de tristă îmi pare astăzi clasa și cât de curios și straniu îmi pare locul rămas gol, în banca ce fusese odinioară a ei.

M'am dus tăcută și cu ochii plini de lacrimi am privit, timp îndelungat și neîncrezătoare fostul ei pupitru.

Din tot ce a fost al ei, n'a mai rămas în clasa noastră decât două inițiale, săpate adânc în stejarul băncii, le-am citit, le-am recitat, le-am privit cu atâta dragoste, cu atâta durere, până în clipa când ochii mei, împăiejeniți de lacrimi, nu au mai putut să le privească.

Gândurile mele erau turburi și dureroase. Simțeam cum creerii mei, frământați de această sinistra întâmplare, nu mai încăpeau în craniu.

Prin tăcerea ce moartea ei produsese între noi fostele ei colege nu auzeam, decât rare ori, slabe șgomote ce veneau din clasa alăturată și din care, fiecare mă făcea să tresar, căci moartea ei mă făcuse fricoasă.

Când m'am trezit din această stare de atonie, am băgat de seamă că ceasurile erau înaintate, colegele plecate și eu singură, rămăsesem să plâng trista amintire a fostei mele colege, ce mă părăsise acum pentru totdeauna.

GABRIELA MOVILA

Ext. Ortodox „Zoe Romniceanu“

Călătorind prin țară...

Mănăstirea Govora

La 4 km. de Băile Govora, pe șoseaua ce șerpuește printre dealuri de-alungul râului Govora și a vâlculelor ce-l formează, șosea ce duce spre gara Govora, se vede pe partea stângă o colină. Pe colină se zărește, între arbori, un turn cu vârful piramidal ce se lasă în jos în formă prizmatică. Este turnul clopotniței Sfintei Mănăstiri Govora. Iar ceva mai la o parte, mai mic, se observă și unicul turn al Sfintei Biserici.

Sf. Mănăstire este înconjurată de niște ziduri cari, chiar de departe, îți desvăluie o adevărată epocă istorică din trecutul îndepărtat. Tot printre arbori se mai văd câteva feres-truici ale chiliilor și picioarele de sprijin construite dintr'o cărămidă solidă pe care secolele n'au putut-o sfărâma.

Spre mănăstire duce o mică șosea care se oprește înaintea unor porți gigantice, cu acoperiș, imitând stilul vechi. Pe stâlpii din margini sunt încadrate icoanele Sf. Arhangheli Mihail și Gavril, iar pe cei din mijloc ale Sf. Petru și Pavel. Mi s'a spus că aceste porți sunt noi fiind puse în 1922, când a fost îngrădită și grădina mănăstirii.

Dela poartă urci spre mănăstire pe o mică pantă îngrijit pietruită și mărginită de pruni și nuci. Intâi zărești clopotnița, pe sub care treci, și de abia atunci se zărește, pe dreapta, Sf. biserică a mănăstirii.

Cuviosul stareț, părintele Rafael Diaconescu, cu cea mai mare bunăvoință îmi dă detalii asupra istoricului acestei Sf. Mănăstiri și totdeodată îmi dă ajutor la traducerea tuturor inscripțiilor vechi găsite în mănăstire. Din aceste inscripții vechi și din lămuririle auxiliare ale părintelui stareț reese că pe la 1380, se găseau în județul Vâlcea mai multe familii de bulgari cari emigraseră din țara lor. Erau catolici și aparțineau de ordinul franciscanilor. Simțind lipsa unui sfânt locaș în care să-și manifesteze cultul lor, aceste familii au construit în 1386, pe locul unde astăzi e Sf. Mănăstire Govora, o mănăstire franciscană. Fie că au fost uciși mai apoi de Turci, care i-ar fi găsit, fie că au emigrat mai departe, siliți de foame, este însă sigur că în anul 1490, anul în care Radu al V-lea cel Mare, Domnul Munteniei de pe atunci, a trecut prin regiunea mănăstirii, aceasta era părăsită și în ruine. Afară de picturile de pe ziduri nu mai rămăsese nicio podoabă.

Dar lui Radu cel Mare i-a plăcut foarte mult ținutul și a pus în 1491 să se clădească peste vechile ruini o nouă și frumoasă mănăstire, care se numi Govora. Asupra originii acestui nume am găsit într'o broșură despre Govora a d-lui colonel dr. N. N. Zorileanu, următoarea explicație pe care d-sa o citase dintr'un document vechi, privitor la mănăstire și care fusese tipărit de Eufrosin Poteca, în scrierea sa „Istoria Mănăstirilor Valahiei“:

„Govora, dela „Govorița“, cuvânt slavon, care înseamnă a vorbi, a povesti, că adică un „călugăr din Sf. Munte, îndemnat de un „nger, în vis, a clădit Mănăstirea Govora“.

Pe zidul dela intrare a bisericii se găsesc zugrăvite portretele lui Radu cel Mare și a soției sale Ecaterina Doamna.

După Radu al V-lea cel Mare, dintre Domnii cari s'au interesat de Sf. Mănăstire, cel mai

Biserica Sf. Mănăstiri

insemnat a fost Matei Basarab, care a făcut ca Mănăstirea Govora să aibă o importanță capitală pentru istoria limbei și literaturii noastre: în această mănăstire a fost instalată de Matei Basarab, prima tipografie din țările românești. Anume, călugărul grec Meletie Macedoneanul a adus, din indemnul Domnului Munteniei, o tipografie din Rusia. Tipografia a fost pusă sub conducerea lui la Câmpulung de unde a fost mutată însă imediat la Mănăstirea Govora unde Meletie era egumen. Tipografia a fost instalată pe la 1635 în pivnița mănăstirii. Acea cameră se poate vedea și azi. Nu avea nicio fereastră și ușa era mascată, căci faptul de a aduce o tipografie dela Ruși, era o trădare față de Turci și aceștia nu trebuiau să afle. În această tipografie s'au tipărit, întâi la 1637 o „Psaltire“ în slavonește și apoi aceeași în 1638, dar cu adăugiri.

Tot la această mănăstire s'a tipărit în 1640, prima carte în limba română. Este o „Pravilă“, numită „cea mică“. Această „Pravilă cea mică“ fusese tradusă de către Mihail Moxalie sub numele de „No mocanon“ și tipărită ca și „Direptătorul de lege“ din indemnul bătrânului mitropolit al țării Vlădica Teofil.

Pe timpul lui Constantin Basarab Brâncoveanu, biserica Sf. Mănăstiri fiind, după cum spune inscripția de pe piatra deasupra ușii: „prea învechită și crăpată cât îi venise vremea de a cădea“, domnul țării „văzândă slăbiciunea bisericii, îndemnatușau dintru al său „gând bun și au prefăcuto din temelie înfrumusețându și cu toată podoaba ei; cu toată cheltuiala dela el și cu ajutorul din mănăstire „ca în veci să aibe pomenire. Sfârșindu-se la „anii dela zidire 7209, Iunie 23, 1701 dela Mântuitorul Hristos“.

În acelaș timp se construia și mănăstirea Horezu și tot cu ajutorul lui Constantin Basarab Brâncoveanu.

Mănăstirea Govora a mai fost reparată și sub Grigore Ghica, cam pe la 1776—1778, căci suferise stricăciuni în timpul războiului dintre Ruși și Turci din 1770. Grigore Ghica a și împodobit-o cu icoane noi.

În 1885 Sf. Mănăstire a fost vizitată de Ion Brătianu, care avea moșii prin împrejurimi. Acesta aflând că la câțiva kilometri de mănăstire sunt niște izvoare, a căror ape sunt făcătoare de minuni, luă din fiecare câte puțin și le trimise amicului său, colonelul dr. N. N. Zorileanu. Se descoperi că unele izvoare conțineau iod și celelalte sulf. De atunci în jurul acelor izvoare ce fuseseră captate, se ridică mereu un orașel, Govora-Băi, care prin minuna-

tele sale ape de iod și sulf a ajuns una din renumitele stațiuni balneare din țară.

De atunci și până azi, Sf. Mănăstire Govora se înfrumusețează mereu prin diversele ajutoare date de publicul vizitator și mai ales prin silința cuviosului stareț Rafael Diaconescu.

PETRE P. DĂNILĂ

Nu mai plânge

*Nu mai plânge, nu mai plânge,
Lacrămile ți le-oi strânge,
Și le-oi da la licurici,
Cei din țara cu pitici.
Iar cam pe la înserat,
Când te-i duce la culcat,
O să-ți povestească mama,
Fără ca să-ți dai tu seama,
Pân'ce somnul te-o înfrânge...
...Nu mai plânge, nu mai plânge...*

*Tata este dus în lume,
Intr'o țară fără nume,
Printre îngerii din carte,
Tata este dus departe...
Pe o nesfârșită cale...
Însă eu mă rog matala,
Șterge-ți roua de pe geană,
Căci îmi fac în suflet rană,
Când te văd plângând într'una...
...Uite!... Râde-acum și luna!...*

*Luna o să-ți povestească,
Basm din lumea cea cerească,
Și-o scrisoare-ți va trimete,
Tu ai s'o citești cu sete,
Căci din ceruri e solie,
Și-i trimeasă numai ție,
Cu pecetie de sânge...
...Nu mai plânge, nu mai plânge.*

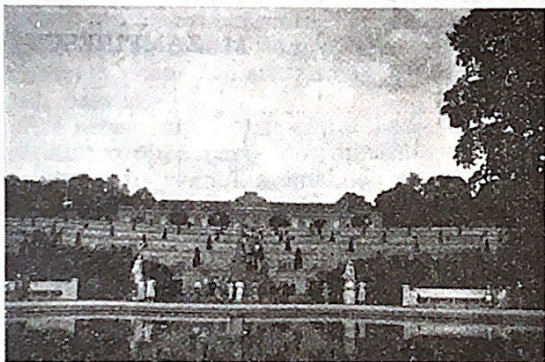
TRAIAN LALESCU

... și prin străinătate

Tipul civilizației : Germania

Nu exagerăm și nu greșim dacă dăm drept exemplu, drept model al civilizației moderne minunata țară a germanilor, acest colț de pământ din care harnicii locuitori au știut să facă orice sacrificiu pentru proprietatea și înfrumusețarea țării lor. Este într'adevăr de admirat munca uriașă pe care au depus-o germanii ani de-a rândul, pentru a se putea mândri

Palatul San-Souci din Potsdam

acuma cu o țară „model“ din toate punctele de vedere.

Astfel ca exemplu foarte bun de muncă și de perseverență, avem fără îndoială, realizarea terenurilor din Hamburg și Kolonia, transformate din mlaștini și bălți părăsite, în terenuri uscate, bune pentru agricultură. Chiar dacă aceste terenuri au rămas pentru un timp cu totul neproductive din cauza nisipului vechilor bălți, imaginația și spiritul inventiv german, au știut să le facă destul de fertile, dându-le pe cale chimică tot îngrășământul necesar. De altminteri un miros destul de neplăcut te însoțește pe o bună parte din drumul dintre Hamburg și Kolonia, care nu știi cui să-l atribui, dacă nu ești dinainte inițiat.

Aceasta ar fi o mică părțică din progresul Germaniei, ilustrat prin prisma agriculturii, însă nu de această latură vroiam să vorbesc aici.

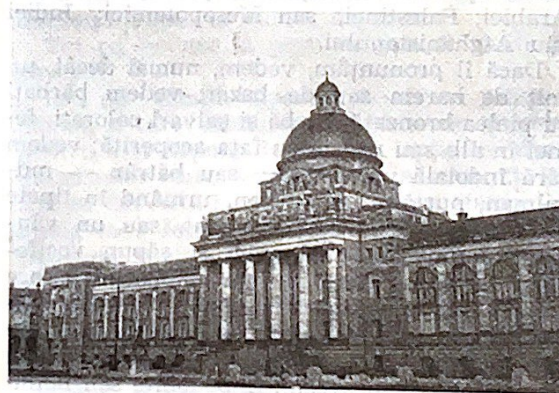
Ceea ce este caracteristic Germaniei, este, de sigur, ambianța splendidă ce se constată în fiecare moment între natură și om. Este o legătură perpetuă între natura lăsată de Dumnezeu și mâna omului dibaci, care caută parcă să-l înfrunte. Peste tot, dar absolut peste tot

germanul a știut să introneze ordinea și civilizația. Căci un punct esențial în progresul or cărui lucru, și mai ales în progresul unei țări, este ordinea; și aceasta se găsește din prisosință la germani.

Poți colinda Germania în lung și în lat și ai să te miri că nu întâlnești ca pe șoselele dela noi rațe, găște, găini și altfel de animale care să fie sacrificate de roțile mașinei, sau țărani stând la marginea drumului și „punând țara la cale“. Asta nu pentru că n'ar fi și pe acolo animale ca și pe la noi, însă pentru că simțul de ordine și civilizație al germanului nu-i permite, ca să zicem așa, să-și etaleze prăvălia la drum, și pentru că propriu zis, sate nu există acolo. Cel mai mic ansamblu de case omenești, cât de izolat ar fi, este dotat cu tot ceea ce cerințele omenești moderne ar putea avea nevoie, pentru ca o viață destul de agreabilă și de comodă să poată fi dusă.

M'am întrebat la un moment dat, dacă țărani există în țara asta, țăranul fiind, în concepția mea, o noțiune asemănătoare cu a țăranului nostru. Cineva mi-a arătat un țăran. Am vă-

Parlamentul din Berlin

zut atunci un om îmbrăcat curat, orășenește, cu șapcă în cap și cu ghete în picioare, făcând o clae de fân.

— „Așa sunt toți țăranii de aici“, mi-a spus cineva „acesta este costumul lor pentru munca de toate zilele, iar costumul lor național, cum ar fi cel bavarez, nu îl pun decât Duminică, când îi gustă mai bine frumusețea și pitorescul“.

Iată dar progresul la care a ajuns omul din Germania, mai bine zis, educația lui.

Nicăeri, în Europa, nu cred să rămâi mai entuziasmat ca în marile orașe ale Germaniei, mai ales Hamburg și Berlin. Aflându-te în centrul ultimului oraș, pe strada cea mai importantă, de exemplu pe Friedrichstrasse, și te înfățișează un tablou amețitor. În fața ta ai una din cele șase gări importante ale Berlinului, suspendată, pentru a ocupa cât mai puțin loc, din care se văd ieșind locomotive enorme. Trenuri spre toate țările pleacă sau vin în această gară, trecând pe poduri enorme deasupra străzilor orașului. În dreapta și stânga tramvae și mașini ultra moderne, iar puțin mai încolo scara ce coboară la stația metroului. Mai lipsește să vezi un avion sburând, pentru ca să ai aproape, cel mai compet tablou a tot ce s'a înfăptuit până în prezent în domeniul tehnice moderne.

Iată dar cum pe un acelaș plan vertical pot merge dintr'odată patru mijloace de transport.

Nu înseamnă asta progres și civilizație? Care țară din lume nu ar fi mândră să arate vizitatorilor săi astfel de tablouri mărețe?

Cine n'a auzit de celebra vale a Rinului, contact așa de armonios între natura splendidă și mâna măească a omului? Cum să nu admiri și să nu-ți faci plăcere, când mergi numai pe șosele enorm de late și drepte cu o bandă de iarba și flori pe la mijloc!

De ce s'a dus așa de departe fama acestei văi, când alte țări poate au defileuri mult mai frumoase și mai originale?

De ce? Pentru că nu este de ajuns să ai material; trebuie să știi să și-l cioplești! Și tocmai asta știe germanul.

M. ZAMFIRESCU

Orient

Orient!... Ce cuvânt magic!

Dacă îl pronunțăm și închidem ochii, mintea noastră plutește imediat spre dreapta planisferei, oprindu-se asupra hărților Turciei sau Arabiei; Palestinei, sau Mesopotamiei; Indiei sau Afghanistanului.

Dacă îl pronunțăm, vedem, numai decât, un colț de harem sau de bazar; vedem bărbați cu pielea bronzată, barbă și șalvari colorați, femei în alb sau negru, cu fața acoperită; vedem fără îndoială un tânăr — sau bătrân — musulman, purtător de turban, urmând în țipete un biet măgăruș supraîncărcat, sau un vânzător ambulant de piepteni și săpun vociferând în gura mare în fața unui client care nici el nu se tocmește tocmai în șoapte. Vedem apoi o uliță strâmtă și întunecată, peste care atârnă, dela o fereastră la alta, rufele locatarilor caselor vechi, împodobite sau neîmpodobite cu basoreliefuri sau coloane împletite și ruinate. Dar mai vedem și un palat al cineștie cărui calif, sultan sau vizir, cu ieniceri, grădini și fântâni arteziene.

Vedem astfel lucruri plăcute și neplăcute, banale și impresionante, curate și murdare, toate unite într'un amalgam heterogen și totuși foarte semnificativ: Orientul!

Orient!... Ce cuvânt magic!

M. F.-GALAȚI

Incursiuni într'o lume puțin cunoscută

În timpurile actuale rareori se întâlnesc persoane, care se interesază ceva mai mult de animale, decât până la punctul de a cere muncă dela ele, sau de a ști că zoologia tratează despre ele. Și această nepăsare e firească.

Astăzi lumea este absorbită de activitatea zbuciumată, de tehnica perfecționată, lipsită de liniștea necesară studiilor desinteresate. Astfel curiozitatea publicului fiind ocupată în alte părți și de alte îndeletniciri, științele biologice par demodate și splendidele perspective pe care le deschid nu sunt oferite decât învățătorilor din această ramură, cari ocupați cu clasificări și cu uitarea umbrelor (acasă sau în tramvai), poate nu știu nici ei să le guste din plin poesia.

De aceea am crezut că fac bine dacă, desvălind o mică parte din minunile nevăzute, întâlnite în regnul animal, aş favoriza crearea interesului și stimularea curiozității printre cititori, ca să se împărtășească și ei din izvorul nesecat al frumuseților de care vorbeam.

Lăsăm la o parte viețuitoarele inferioare, care fiind mai greu de observat și nevădind o viață de relație dezvoltată, nu ne pot suscita interesul. Despre insecte a scris J. H. Fabre atât de admirabil, încât ar fi o profanare să încerc să-l urmăresc în acelaș domeniu.

Vertebratele însă prezintă un câmp mai vast de cercetare, astfel că pot îndrăzni să ofer câteva spicuri din el. (De altfel cei cari vor să afle mai multe curiozități de soiul celor expuse mai jos, le găsesc în abundență în lucrările naturaliştilor Lenz și A. Brehm¹⁾, opere scrise pe înțelesul tuturor).

Bănuiesc că toți cititorii au auzit vorbindu-se despre instinct și că știu din experiență ce este inteligența. (Se poate consulta în acest scop volumul „Curs de psihologie“ de C. Rădulescu-Motru, ed. II, 1923).

În câteva cuvinte, la vertebrate, instinctul și inteligența sunt hereditare, deci nu vom găsi decât la mamiferele foarte înaintate deosebiri spirituale la indivizii aceleiași specii.

Și acum să intrăm în miezul chestiunii: exemplificările, și să vedem creșterea aptitudinilor pe treptele claselor.

Peștii sunt viețuitoarele cu multe acte de instinct și cu puține de inteligență. Peștișorul

numit popular *costreș spinos*, (*Gasterosteus*), își schimbă după starea sa de spirit culoarea dela verzui, când e liniștit, la roșu aprins, când e furios — ca și omul de altfel. Bărbătelul clădește cu trudă și artă un cuib ca de pasăre și îi face două găuri opuse, astfel ca ouăle să aibă oxigen proaspăt prin curentul format; ba chiar bunul tată se așează deasupra cuibului și îndeplinește prin agitarea aripioarelor o bună ventilație; când ies puii, el dărmă cuibul și îi păzește cu furie contra atacurilor celor poficioși, între cari se află și duiosa lor mamă, iar dacă unul din pui primește fumuri de emancipare și o ia razna, blândul părinte îl apucă, îl înghite și apoi îl redă afară viu și mulțumit, în mijlocul căminului patern.

Și acum un fenomen asemănător...

În China trăește un peștișor „Peștele paradisului“, (*Macropodus viridiauratus*), ce-și întărește și-și conturează mult culorile în jocurile erotice. Tot masculul clădește cuibul, astfel: ia o gură de aer și sub apă formează o bășicuță înconjurată de salivă; o mulțime de globule din acestea, alipite, constituiesc cuibul și sub această masă de balonașe sunt așezate ouăle, câte unul sub fiecare cămăruță de aer. Tatăl își păzește cu multă grijă progenitura și când un pui se depărtează, și el îl înghite, readucându-l apoi în cuibul de spumă.

Tot cu privire la pești ar mai fi multe de povestit.

Iată de exemplu țiparul, socotit un pește de nămol, și care călătorește distanțe de necrezut pentru a-și depune icrele sau lapții în Marea Sargasselor (care vasăzică prin Atlantic...). Din icre se dezvoltă larvele, care prin metamorfoză ajung la o formă, apropiată de țipar, numită țipar de sticlă; acesta revine — fără busolă și fără hartă — în râurile europene.

Tot țiparul are un fel ciudat de hrană și anume: intră într'un pește prin oficiul anal și apoi îi mănâncă în liniște din măruntae, inversând astfel zicala „Peștele cel mare, înghite pe cel mic“.

Cele expuse mai sus sunt doar o mică parte din minunile fundului mărilor.

Dacă felul în care costreșul, Peștele paradisului și țiparul, asigură vieța urmașilor lor, pare curios, atunci ce poate să simtă un cercetător când vede, din globul lui de sticlă, adânc cufundat în întunericul oceanelor cum un pește mic înghite unul de trei ori mai lung și

¹⁾ „Brehms Tierleben“ II Aufl. K. Voegels-V. Fern 1929.

mai lat decât el; cum un narval ucide o balenă; cum monștri moi ca gelatina la suprafață, pe fund sunt masivi și strălucesc într-o lumină verde, misterioasă; cum alte viețuitoare trimet, ca odinioară Juppiter, trăznitul lor contra altora, și atâtea și atâtea culori și forme fantastice!

Nu trebuie oare să tragem de aci concluzia că suntem nedrepti când degradăm noțiunea de pește, comparând-o și cu alte mamifere (precum homofaber)?

Cititorii oboseți să lepede aci foaia ceilalți să mă urmeze mai departe în domeniul reptilelor.

Broasca țestoasă (*Emys orbicularis*) e îndobște socotită ca un animal greoi și încet (pe uscat); această apreciere nu se potrivește însă timpului depunerii ouălelor; atunci își arată broasca țestoasă toată agilitatea sa.

În primul rând face seara, cu coada și cu picioarele, o groapă și începe să depună ouă; ea prinde apoi ouăle, pe rând, cu unul din picioarele dinapoi și le depune cu grijă în fundul groapei apoi tot cu coada le acoperă cu nisip și în urmă caută să le ștergă orice urmă — fiindcă ouăle broaștei țestoase sunt mult „vânate“ de quadrupede și bipede — cu ajutorul țestului. Ea se înalță în acest scop cât o țin picioarele și-și dă drumul cu toată greutatea pe groapa astupată; ba chiar se freacă cu carapacea de pământ, pentru a netezi și ultima asperitate; după o muncă de mai multe ceasuri nu se mai recunoaște locul unde se află ouăle. Toate aceste mișcări sunt făcute de broasca țestoasă cu iuțeală și precizie.

Între toate reptilele însă, sunt sigur că se cunoaște și că se recunoaște ca cel mai interesant Cameleonul (*Chamaeleontidae*), prin mimetismul său desăvârșit. Iată cum se produce acest fenomen ciudat:

În pielea Cameleonului se află anumite celule cu culori, care la o iritație nervoasă, (aici transmisă prin ochi) ori se strâng, ori se desfac în fire la suprafață; când unele se strâng, apare culoarea altor chromatofori ramificați și când alte celule se ramifică, ceilalți se strâng. Diversele nuanțe și mulțimea culorilor sunt determinate de desfășurarea mai multor chromatofori de culori deosebite și atunci imaginile colorate de pe retină se suprapun și noi vedem astfel culori noi. Cameleonul își schimbă culoarea și la emoțiile puternice ca: frică, furie, etc; de aici deducem că mimetismul e un act reflex dirijat numai, de impresiile ochiului. Și cameleonul e deci nedrept comparat cu ipocrizia omenească.

Șerpii sunt mult cercetați, atât din cauza pe-

ricolului ce-l reprezintă, cât și inconștient din pricina vietii lor de relație.

Într'adevăr, șarpele este un mister; niciodată nu știi la ce te poți aștepta din partea sa. Chiar dacă e prins de mic, el nu se poate îmblânzi și toate acțiunile sale sunt făcute în tăcere, ură, în veșnică nemulțumire, totdeauna gata să sâsâie și să muște. Capul șarpelui mușcă (și activitatea creierului său persistă) încă trei sferturi de ceas după ce a fost despărțit de trup. Puterea veninului (la unii dintre ei) e grozavă provocând coagularea sângelui. Citez aici câteva mijloace contra lui, care par mai eficace. Pe primul plan, stă alcoolul consumat, în mari cantități; care pune sângele în mișcare și astfel împiedică coagularea. Apoi arderea răniilor fie cu o țigară aprinsă, obiect mai la îndemână, fie cu un fer roșit. Marginile mușcăturii se distrug, astfel, așa că sângele nu mai poate circula ca să transporte otrava mai departe. De asemeni și sugerea răniilor, după ce membrul mușcat a fost legat strâns, în așa fel încât să se oprească circulația lui cu restul corpului, pare un mijloc indicat, când se poate aplica.

Aptitudini de mimetism se observă și la batraciene (se cunoaște schimbarea culorii după vreme și după mediu a broțșecilor) dar aceasta se remarcă mai greu.

Acest interesant fenomen se vede mult mai ușor la Tritoni (*Molgecristata*), mai ales în epoca înmulțirii. Atunci culorile devin strălucitoare, aprinse, schimbându-se des când animalul își îndreaptă atenția spre sexul opus și se pălesc pierzându-și nuanța când Tritonul e speriat sau supărat. Năpărlirea acestei salamandre se prezintă în felul cel mai complet: când Tritonul simte că e timpul să-și scoată vechea haină dată de natură, își sfășită pielea la bot cu labelle din față, apoi începe să se scuture și să se sbată în așa mod, încât pielea veche se deslipește încetul cu încetul. S'a observat chiar că Tritonul iese între timp la suprafața apei, ca să ia aer între vechiul și noul său înveliș și astfel să le despartă mai bine. În sfârșit după multă muncă răușește să scape de fosta sa piele smucindu-se din ea afară. Adeșori mai mulți Tritoni ajută unuia să se desbrace, apucându-l cu gura de coadă și de picioare și trăgând în sensuri diferite. Pielea nu se rupe, nici nu suferă vreo stricăciune și servește apoi celorlalți Tritoni ca instrument de joacă, fiind mâncată și dată afară de nenumărate ori.

Rămânând în cadrul aceleiași specii, un mod bizar de dezvoltare a ouălelor, se întâlnește la o specie destul de rară de broască de uscat (*A-*

lytes obstretricans). Masculul își înfășoare pe picioarele din urmă ouăle luate dela femelă odată cu ivirea lor, le fecundează pe rând și umblă zile întregi cu povara sa, până când și-ragurile de ouă se usucă la soare. Apoi broasca se îngroapă în pământ, iese după 11 zile afară și se aruncă în lacul cel mai apropiat, unde își scutură ouăle uscate. In lac se desvoltă pe urmă larve, apoi mormoloci și în sfârșit toată gama de metamorfozări proprie batracienilor.

Și cu cele de mai sus, am terminat în parte această incursiune.

Paris 1937

Dacă altă dată noul venit în capitala „lumină” se pierdea fermecat, în freamătul marilor bulevarde, în cafenelele lor, în sunetul armoniceilor din ulițele strâmte ale Montmartreului, sau afundat în mijlocul zidurilor înnegrite din cartierul latin, dacă iubitor de artă fiind își ducea viața sa izolată trăind aproape splendoarea arhitectonică a monumentelor istorice, sau pierzându-se zile întregi în labirintul muzeelor, astăzi fără îndoială Expoziția atrage deopotrivă pe savantul cel mai înalt ca și pe artistul innăscut, pe moralistul convins ca și pe iubitorul de viață.

Mă aflu pe malurile Senei în mijlocul operelor de artă egipteană, ce nu par de loc că poartă pe umerii lor colbul greu al miilor de ani, și, un moment numai gândurile-mi zboară spre timpurile străvechi, căci privirile-mi sunt îndată isbite de liniile drepte și simple ale arhitecturii moderne; sunt atras de produsul muncii indienilor, pentru ca numai câteva clipe mai târziu să fiu transportat în fiordurile Norvegiei; admir armonia de culori a unui tablou, sau finețea unei țesături, nu mult după ce m'a făcut curios secretul celor mai moderne invențiuni; mă cred într'un haos dar deodată îmi dau seama că nu mă găsesc decât pe tărâmul înfrățirii civilizației moderne cu cea veche, a celei mai rafinate cu cea mai simplă, a științii cu arta, fiindcă nimic nu se exclude reciproc, ci toate devin maleabile într'o mână nevăzută, care le face să se confunde într'un tot armonios. Dacă există un „Palais de la decouverte”, în imensitatea căruia eruditul se pierde, există în schimb și un „Palais de

Până acum am avut de a face numai cu vertebrele inferioare, incapabile de cel mai mic sentiment durabil: aproape toate își mănâncă puii scăpați de tutela părintească; toate acțiunile lor, care ne par mai dificile de executat, sunt îndeplinite sub imperiul instinctelor, inteligența fiind aproape inexistentă.

Cu o ocazie viitoare vom vedea evoluția vicțiilor de relație la vertebrele superioare.

M. MATEESCU-FRÂNCU

„L'Expo”

l'art moderne”, oglinda puterii de creațiune artistică actuală, a produsului spiritului de astăzi, pentru ochiul obicinuit cu finețea și eleganța liniei de altădată — metamorfozat într'un fel de artă barbară, reprezentată prin sculptura rigidă și prin pictura în linii drepte și cu cele mai felurite combinațiuni de culori. Există un „Palais des chefs d'oeuvre de l'art français” cuintesență a produselor artistice din toate timpurile ale poporului francez, adu-

Secția colonială privită depe malul Sena

nate împreună din toate muzeele din lume, pentru prima și poate, ultima oară.

Dar poate acestea nu sunt socotite de unii ca făcând parte propriu zis din Expoziție, cu toate că sunt tot manifestări ocazionale, de aceea să revin pe cheul Senai, aproape de Trocadéro, unde se înalță puternice pavilioane străine, reprezentante parcă, al diferitelor state, la o conferință imaginară. Și privindu-le mă gândesc că Expoziția este modul cel mai fericit ales, pentru propaganda fiecărui popor Căci, cine oare nu s'a străduit să arate tot ce are mai bun, mai frumos și n'a căutat să-și întrecă pe această cale rivalul? Este și drumul cel mai drept spre înfrățirea națiunilor, căci fiecare a putut admira în adversarul său pe o ființă cu dorință de muncă, pe un adevărat luptător pentru progres.

Și doar acești factori — deși ar mai fi și alții nenumărați — fac din Expoziție un excelent mijloc de cultivare generală, chiar pentru cel ce a venit numai pentru a-și arunca privirile, fără a mai insista asupra situației celor, cari interesează în anumite direcții, se pot pune la curent, mult mai ușor decât prin citirea celor mai bine documentate publicațiuni de specialitate.

Prin spuma fântânilor zăresc de partea cealaltă pavilionul României, un „ivoire” care se detașează pe fondul verde al frunzelor și care este oarecum eșit din comun, care are ceva caracteristic creat, poate, din lipsa acelei forme banale (cu două trei corpuri geometrice, regulate așezate, unele lângă altele și tăiate de ferestre lungi de sus până jos) formă de pavilion, ajunsă actualmente aproape clasică, dacă mă pot exprima în acest fel.

Intr'adevăr din punctul de vedere arhitectonic îl văd împreună cu pavilioanele Germaniei și al Ungariei ca pe o oază într'un deșert. Al Germaniei pare inspirat — foarte vag fără îndoielă — de arhitectura antică, grecească în special. Al Ungariei e ceva mai original. În fundat în verdeață, nu lasă se i se vadă decât un mic turn, superb luminat în timpul nopții, apoi la intrare are câteva statui de o fineță rar întâlnită. Al României, cred că-l cunoaște ori cine, își dai impresia unei imense porți care domină împrejurul.

Il vizitez.
Sîmț că am în față un enorm corn de abundență, pentru al cărui conținut pavilionul e neîncăpător. E aproape nedemn de mic pentru a fi intr'at împovărat.

Dintre toate pavilioanele Expoziției, al României — pom de Crăciun al unor copii de oameni bogați — este cel mai încărcat, poate

prea încărcat. Mulțimea celor expuse mă înăbușe și cu toate acestea mă atrage, mă face să deosebesc din „totul”, care la început mă zăpăcise, părțile esențiale, mă face să judec, mă face să înțeleg că România, dacă n'a putut să se manifeste prin noi descoperiri în domeniul tehnicii, sau prin idei revoluționare în artă, a căutat totuși să păstreze o linie caracteristică, adică să imprime o notă de „romănesc” pavilionului nostru. De altfel în afară de ceasornicele elvețiene, de dantelele belgiene, de cristallurile de Bohemia (ar mai fi cei-drept câteva exemple de acest fel), n'am observat nicieri azei „ceva” care-ți dă impresia de „pur național”. Acestea ar fi situate pe tărâmul industriei artistice (singurul domeniu în care în cadrul Expoziției, fiecare popor se poate manifesta într'un mod caracteristic). Și s'au prezentat pretutindeni opere ca făcând parte din acest domeniu: mobilă modernă, sculptură în lemn — actualmente „en vogue”, ceramică, argintărie și multe altele, dar nici unele nu te făceau să vezi în ele nimic specific, nimic care să-ți trezească imaginea unui anumit popor.

România a reușit în această direcție, ferindu-se să prezinte lucruri, cari luate dela origină sunt împrumutate, mărgindu-se numai la cadrul ei simplu și nu prea larg, dar minunat ilustrat prin fine țesături, prin scoarțe, olărie și alte câteva produse specifice naționale.

Am pomenit însă mai sus și de arta și tehnica propriu zise; ele nu sunt însă monopolul sau nici măcar specialitatea vreunui popor, sunt universale de aceea nu-ți mai rămâne decât a le forța să progreseze pentru a te putea face cunoscut prin ele. Ori acest lucru este singurul, care a lipsit pavilionului nostru, dar cu dibăcie compensat de alte nenumărate calități, și fiindcă am vorbit atât despre specific și caracteristic, mă simt oarecum obligat să-mi mut gândurile spre muzica noastră românească. Mă amintesc pe o terasă cu vedere spre turnul Eiffel, ascultând sârbe și bătute, într'un local modern. Urechia mi-este fermecată de melodiile, ce mă transportă în mediul rustic al patriei depărtate. Sunt melodiile pe care nu le simți, nu le trăiești niciodată mai profund, mai cu adevărat, decât atunci când înstrăinat fiind îți dai seama că sunt o comoară a ta, prin care te faci cunoscut și chiar apreciat.

Și când mă gândesc că nu numai noi am muncit pentru a ne face cunoscuți și apreciați, ci și alte nenumărate nații, încep să văd imensitatea Expoziției și răbdarea celui ce-ar vrea să o studieze până în cele mai mici amănunte. Este vastă într'adevăr, dar este produsul in-

tregului glob. Iată de ce întregul glob și-a trimis reprezentanți, care s'o admire. Și nu rare ori colțuri ale ei luau aspectul unui târg cosmopolit, sau al unui turn al lui Babel modern.

Cu toate acestea străinul nu poate influența cu nimic caracteristicul parizian.

În noaptea de „quatorze juillet”, când o veselie de nedescris domina spiritele, când parizienii petrec dansând jocuri ocazionale, până și în cele mai mici cafenele sau chiar în mijlocul străzilor, aceleași manifestări de bucurie se întâlneau și la Expoziție.

Se anunțase apoi „La fête de la lumière nationale”, punct culminant al sărbătorii zilei libertății poporului francez, care a fost într'adevăr ceva feeric. Am fost trans-

portat, parcă, în sala unui cinematograful ceranul căruia s'ar desfășura un film cu subiect din anul 2000. M'a impresionat atât de puternic încât nu voi putea uita niciodată sunetele strani ale enormelor tuburi de orgă, vinele luminate de apă, ce jâsneau din Sena la zeci de metri în sus transformând „vedette”-ele duse de apa spumoasă în minuscule coji de nucă, reflectoarele orbitoare, care brăzdau întunerecul prin fasciole albastrii de rază până la câțiva kilometri, focurile de artificii aruncate în zeci de feluri după turnul Eiffel sau colosul de oțel scăldându-se într'o mare de flăcări.

I. CERNOVODEANU

O noapte de furtună

Intr'un sicriu de aur
Părea în acea seară
Că zace 'ncântătoare
A sfîntei nopți jecioară.

Plângînd în juru-i, norii
Mai negri ca mormîntul
Se scutură de jale.
Pe orgi de ramuri, vîntul

Își suspina durerea,
Și'n tonuri tari, prelungi,
Cîntau lupii prohodul
În margine de lunci.

Cieclu, o cucușac
Groparul, un șacal
Lăsau sicriul sacru
Pe-al mării umed mal.

O buhă era preot.
Urînd, un câine negru
Cîtea cu întristare
Discursul său funebru.

Tărzii, proaspăta groapă
Rămase părăsită,
O stea plîpîndă, doară,
Plîngea maica-i iubită.

VALLI UNG

I. MAGIARI

Noaptea

Umbra nopții și-a tăcerii s'a lăsat pîn'treag
înutul
Dup'un brad luna-și arată fruntea palidă ca
lutul

Frunzele de plop în taină vorbe dulci își
spun în șoapte,
Glasul lor de duiogîe liniștit răsună'n noapte.

Lângă stuful care doarme, licuricii cos cu
nază
Peste iazul ca argintul, plutesc razele de
lună.

Jos, la schitul din pădure toaca-și plînge
amarnic jale.
De plîns-oarea-i în răstimpuri, liniștit răsună
valea.

Sus pe bolta de cristale, stelele scîpesc di-
vine,
Spicuri de etern și pacs, dormitînd în zări
senine.

Și în noaptea tănuită, sub scîlpirile de sticlă,
Popoșesc, pentru o clipă, toate visurile mele.

VLAD CUNESCU

Insemnări de vânătoare

Intr-o frumoasă după-masă, de început de Septembrie, a venit să mă ia dela curte, la vânat prepeleia, un maior prieten, moșier în împrejurimi.

M'am suit în panerașul său, de două locuri, așezându-mă alături de maior și având între noi, prepelicarul lui, o cățea fină și deșteaptă cu numele de Așia.

După ce își aprinse pipa, din care se înălțară rotoacele aromate de fum, maiorul, sficiu cu coada biculului, asupra calului, și am pornit-o într'un trap mărunț.

Străbăteam în legăturile alene, ale panerașului, peisagiul, cu învăluri molcome, ale stepelor moldovene.

Ne-am oprit, coborându-ne, în dreptul unei miriști întinse, având în fundul ei, un lan paralel, de păpuși.

— Așia, aici! își chemă maiorul, prepelicarul, la ordine.

— Cherches ici! urmă, arătându-i locul, din fața noastră.

Apoi, depărtați la o distanță de câțiva pași, după ce ne încercăram puștile, urmaram încet, pe Așia, care, adălmecând cu botul în pământ, cotrobăia conștiințoasă, toate locurile.

Se lua fugind, după urme vechi de prepeleie, reintorcându-se, chemată numai, de glasul stăpânului, spre a reîncepe să caute apoi din nou, cu aceeași ardoare, în apropierea noastră.

În curând, observăm, că adălmecând o urmă, mișcările ei se încetiniseră, și că înainta doar cu o mare precauțiune.

Apoi, se oprise brusc, incrementă, cu gâtul țesut, întins de încordare, cu ochii ațintiți drept în față.

— Fantează! strigă maiorul, apropiindu-se de cățea.

Deodată... vrrr! țâgii de pe jos, din fața Așiei, prepelița, apucând-o sfărănd în linie dreaptă, urmărită în fuga mare, de către prepelicar.

Focul maiorului, prăbușind prepelița la pământ, turbură liniștea locurilor.

— Aport! strigă maiorul Așiei, care se întoarse alergând, cu prepelița în gură.

O lăasă să cadă, la piciorarele stăpânului. Acesta, o ridică și o puse cu nepăsare, în geanta sa de vânat, aprinzându-și apoi pipa.

Am pornit-o încet, iar în urma Așiei. După un scurt răstimp, aceasta pontă din nou.

Ne-am plasat în două poziții diferite, în a-

propierea prepelicarului, pentru că prepelița să să nu ne poată scăpa.

După câteva clipe... vrrr! două prepelițe, se ridicară brusc, din fața Așiei, sfredelind aerul, drept în direcția lanului de păpuși.

Am tras repede, în aceea, care-mi venea, la îndemână, doborând-o.

Maiorul, cu toate că, a doua prepeliță, îi venea destul de departe, trase imediat în urma mea, trântind-o jos, chiar la marginea lanului.

Și astfel, — cu Așia, care pontă la diferite răstimpuri, cu focuri trase, când de maior și când de mine, cu prepelițele împuscate, aduse apoi în gură, cu repeziune de prepelicar, — vânătoarea continuă până aproape de apusul soarelui, când, făcându-se târziu, pentru maiorul, al cărui conac se găsea la o oarecare depărtare de moșia noastră, ne-am suit în paneraș, luând la pas, drumul înapoi spre curte.

Eram amândoi tăcuți.

Maiorul, de obicei foarte vorbăreț, povestind nenumărate palare vânătoarești și glume cazone, fuma acum gânditor, din proverbiala-i pipă uitându-se cu nesat, la frumusețea priveliștilor din jur.

Știam că era amărât, de oarece, trebuia să se reintorcă peste câteva zile, la cazarma sa, dintr'un târg infundat din nordul Moldovei.

Cât despre mine, o ușoară tristețe mă cuprindea, când mă gândeam, că peste puțin, eram nevoit și eu să părăsesc farmecul acestei vieți patriarhale, dela țară, pentru vâltoarea mecanică, a orașului.

Între timp, soarele care apunea, învăluise acum peisagiul, într'o lumină roșiatică.

Dela islaz, se întorcea cireada satului, în sunete vechi de tălângi.

Sus, deasupra noastră, vâslea încet din aripe un cârd de berze, mânat de toamnă, spre limanuri îndepărtate. Erau desigur aceleași berze, care, cu câteva zile în urmă, se rotiseră, pregătindu-se pentru marea sbor deasupra satului și a parcului nostru.

În inserarea liniștită, care se cobora, se auzi dintr'o miriște învecinată, pitpalacul unei prepelițe.

Așia, întoarse capul, privind atentă, în spre locurile, de unde răsbise un glas tainic din natură.

„Și capul nobil al prepelicarului, se profilă, în trăsături fine, pe zarea ruginie a toamnei, cu sboruri de berze călătoare...”

DINU PILLAT

CRONICA LITERARA

Filosofie și Poezie, de Tudor Vianu

În noua sa carte, apărută sub titlul de mai sus în editura *Pemito* din Oradea, d. Tudor Vianu caută să pună la punct, o veche controversă: aceea a artei pure.

Intr'o succintă introducere, trece în revistă diferitele teorii ale poeziei, dela poezia care derivă din mit, până la poezia, artă pentru artă și opusă ei, artă cu tendință.

Epoca noastră, spune d-sa, este epoca specialităților. Un inginer, un lucrător, un om de știință, în fine, este cu atât mai bun, cu cât se specializează într'un anumit domeniu.

Admițând superioritatea specializării, rezultă că și poezia lipsită de morală, lipsită de filosofie — (filosofia, etica și poezia fiind trei entități de sine stătătoare) — ar avea o mai multă impresionabilitate, un mai mare efect.

La prima vedere așa ar părea, mai ales că, am admis anticipat, binefacerea specializării.

În artă însă, privind mai profund, vedem că lucrurile nu se mai potrece aiodoma. Autorul ne dă exemplul unui artist bun, opus unui cabotin. În ce constă superioritatea artistului bun?

Nu putem spune „în specializare”, căci artistul nu s'a specializat, ci parcurge întreaga gamă esențială cu aceeași virtuozitate, dacă nu cu aceeași genialitate.

„Adevăratul artist nu se opune deci diletanului prin specialitatea sa, ci prin integritatea sa”.

Același lucru se petrece și în domeniul filosofiei și al religiei.

Filosofia formează o disciplină aparte. „Ea este, cum spune mai departe d. Vianu, „stăpânirea intelectuală a totalității”. Filosofia nu poate fi abordată de origine. E de ajuns ca să avem în viață un eveniment mai mare, e de ajuns ca să fim nemulțumiți de anume fapte, să părem că formulăm diferite opinii originale asupra vieții sau naturii și putem afirma că am construit microscopul nostru univers filosofic. Au făcut aceste fapte, însă (ca și strădania unui profesor) din individ în filosof? Evident că nu.

Filosofia nu poate fi învățată. Filosofia este creația individuală. Să ne înțelegem: filosofia, nu istoria filosofiei.

Filosofia tinde deci tot spre integralitate.

Același fenomen îl observăm și la religie. Cu cât cineva caută să aprofundeze preceptele eti-

co-religioase, cu cât cineva este mai stăpânit de demonul cunoașterii metafizice, cu atât cercul cunoștințelor devine mai vast.

De aici putem trage o concluzie: *Religia, filosofia și arta nu pot avea cercetători cari să se concentreze asupra unui teren mărginit, ci dimpotrivă, terenul se extinde, se îmbogățește.*

„Specialitățile științifice lucrează adeseori asupra noastră în sens limitativ. Religia, filosofia și arta acționează în direcție expansivă”.

Pornind dela aceste premise, autorul ajunge la interesanta concluzie că nu poate exista noțiunea de „poesie filosofică” sau „filosofie ca artă”, susținând că există un alt mod de a asocia aceste categorii, fără jertfira caracterului lor propriu.

Începând cu strânsa relație între poezie și filosofie, autorul motivează de ce aceste două discipline sunt mai asemenea una alteia, decât cum ambele, sau fiecare separat, ar putea fi legate de religie.

Viața religioasă se bazează, are un punct de plecare pe înfinta axă dintre nimie și tot. Este dialogul dintre omul suflet și Dumnezeuul spirit.

Poesia și filosofia nu pot face altceva însă decât să încerce o încercare, o pătrundere, o asimilare a absolutului în ființa noastră individuală, subiectivă.

„Filosoful încearcă deslegarea enigmei abstracției, iar artistul năzuște către întocmirea „unei imagini a lui, cu mijloace pur umane”.

Această înrudire dintre poezie și filosofie a fost ostentativ, violent realizată de romantism. Exemplul cel mai tipic îl constituie Faust.

De fapt, omul a fost vesnic tentat să acorde un oarecare lustru poetic metafizicului, tocmai prin necunoașterea lui deplină, tocmai prin finalitatea lor adiacentă.

Chiar poezia „artă pentru artă”, are aspect filosofic, căci desigur, cum spune Teophile Gautier, „în artă dispar toate evenimentele și nu rămâne decât singura frumusețea”, această frumusețea este o noțiune a sentimentalității noastre, a sensibilității noastre, o formă a filosofiei.

După teoria romantică a poeziei, trecând peste cea realistă, care cere ca arta să aibă o funcție anticipatoare, indicând savanților ipo-

teze teoretice pe care aceștia au datorita să le verifice, d. Vianu ajunge la Wagner, completat de Nietzsche, care a introdus din nou poezia pe tărâmul miturilor.

Mitul este o expresie anterioară rațiunii. Mitul nu este o alegorie, căci atunci ar trebui cunoscut real obiectul poezizat. Mitul este o entitate intuitivă, văzută de fantezie.

Mitul creștin nu se pretează însă (cum de altfel susține și Boileau) la introducerea lui în „poepă Milton în „Paradisul pierdut”, Klopstock în „Mesiada”, au dat greș. Wagner s'a îndreptat atunci spre imaginea lui *Wotan*, zeul german autentic, cu filosofia lui încă necunoscută și a reușit să dea suflu nou epice poetice, pe cale de asfixie din lipsă de oxigen nou.

Trebuie observat însă, că mitul așa cum a fost tratat de Wagner nu implică idei metafizice, ci trăiri metafizice.

Poesia filosofică este anterioară teoriei poeziei filosofice, este afirmația cu care autorul își începe noul său capitol.

Și 'ntr'adevăr: nu există pasaj demn de numele de poezie, care să nu cuprindă idei filosofice. Dela pastorelele cu tandra și cald sentiment de voioșie și până la profunzimele pesimiste ale lui Eminescu, poezia străbate o gamă de sentimente, o gamă de atitudini în fața vieții și afirmări, în bezna cosmosului. Poezia este indisolubil legată de filosofie.

Romanticii afirmau chiar că „Dumnezeu este ultimul cuvânt al tuturor lucrurilor și că filosofia și poezia nu sunt decât manifestările, mai mult sau mai puțin complete ale raporturilor noastre cu ființa înfinită”.

Comentând și poezia nouă, impresionistă, care se adresează mai mult simțurilor noastre, care ne sugerează absolutul prin muzicalitatea sa, prin ritmul său, d. Vianu trage concluzia generală că poezia, având rădăcinile în aceeași sferă ca și filosofia, n'are nevoie să-și impună condițiile doctrinare ale acesteia, pentru a-și deschide drum către revelațiile spiritului.

„Filosofia rămâne încercarea de a cunoaște absolutul. Poezia adevărată și marea poezie, pătrunde și ea până în sfera absolutului, pe care îl mijlocește însă nu atât în forma cunoașterii, cât în aceea a experienței și nu prin „ajutorul rațiunii și al conceptelor, ci prin „cela al fanteziei și al intuiției”.

Interesantul rezultat la care ajunge d. Vianu, susținut pe fiecare pagină cu adâncă documentare, face ca o nouă poeză să se deschidă în mărcinșul criticii noastre literarofilosofice.

Identitatea sursei poeziei și filosofiei pare pe

deplin dovedită. Atenție însă ca poezia (mai ales cea de astăzi) să fie într'adevăr „poezie”, pentru a aspira la strânsa fraternitate cu filosofia.

Meritul d-lui Vianu nu constă însă numai în fondul expus și susținut într'adevăr științific și în forma cursivă în care a știut să îmbrace niște idei care ar avea tot dreptul de a pretinde o expunere doctă, de sus și prin urmare aridă.

D. Vianu, — departe de a face popularizare de știință, — a știut însă să dea stilului său atâta colorit și căldură în argumentație încât se poate ceti cu cea mai mare plăcere.

Odată mai mult, d-sa a știut să ilustreze adagiul: utile — dulci.

RADU MALTEZIANU

CRONICA MATEMATICA

Probleme propuse

Să se construiască un triunghi dreptunghi cunoscându-se ipotenuza și diferența $\hat{B}-\hat{C}$.

Să se construiască un triunghi, cunoscându-se un unghi, mediana corespunzătoare laturii opuse și proiecția ei pe una din celelalte laturi.

Fie cercul O de raza R . În acest cerc se inscrie triunghiul dreptunghi în A, B, C . Pe tangenta în A la cerc se duce perpendiculară în D , și E din respectiv B și E . Să se calculeze aria $CEDB$ în funcție de catetele triunghiului ABC .

Se dau ecuațiile:

$$x^2 + px + q = 0 \text{ și } x^2 + p^2(2p-1)x - p^2(q-p) + q = 0$$

Să se arate că dacă

$$x' \text{ și } x'' \text{ sunt reali atunci și } y' \text{ și } y'' \text{ sunt reale.}$$

Se dau ecuațiile:

$$x^2 + px + q = 0 \text{ și } y^2 + (p-q+1)y + q + p + 1 = 0$$

Să se arate că avem soluția între rădăcini:

$$\frac{1}{y'} + \frac{1}{y''} = \frac{(1+x')(1+x'')}{(1-x')(1-x'')}$$

M. Stăneulescu

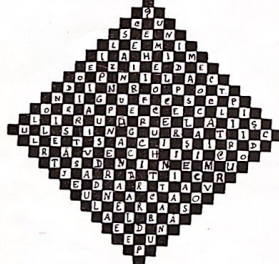
JOUCURIL VLĂSTARUL

Enigmă

de MIRON I. ANTONESCU

fără prară și pupă (S. O.S.11); 16. Arbore fructifer din zone calde; 18. Mare este „îndurarea” Domnului; 22. Măsură; 23. Notă musicală; 24. Interjecție.

G. Bossel

Găsiți cheia jocului vești afla 3 versuri dintr'o poezie și autorul ei.

Corabia lui Noe

Orizontal:

1. „Transatlanticul” lui Noe; 5. Flu al lui tata Noe; 7. Arbust cu măduvă albă; 9. ilustrată; 12. Personaj biblic; 15. Floare nedeschisă; 17. O chem pe Amalia; 19. „Plouatul” ... moșii! 20. Îndoitoră dealungul mării (R. L.); 21. În definitiv „Zeul soarelui” a apărut deabia după potop; 23. Fază în metamorfoza insectelor; 25. De ele n'a dus lipsă tata Noe; 26. Corabia moșului deseori a fost sălățată de un 27. Fluviu siberian; 28. Unul din fiii lui Noe.

Vertical:

1. Tata Noe a ancorat într'un „port” armean; 2. Zeiță a pământului; 3. E vestit cel dela Nissa; 4. Chem la telefon; 5. Fă țăcere!; 6. Unul din „magistrații” Infernului antic; 7. Pronume posesiv; 8. S'e arătat îndată după potop; 10. Compozitor francez; 11. Partea treia a unei poezii lirice; 13. Tata Noe a fost supraviețuitorul marelui „cataclism”; 14. „Corabia” moșului a rămas

Haiducești

Orizontal: 1) Epocă în care haiducii abundau în Principate; 9) armă nelipsită haiducilor; 15) arțăgos (epitet dat mai cu seamă haiducilor); 16) nobil spaniol; 18) stradă în Paris; 19) el la Bordeaux; 20) volinte (epitet dat haiducilor); 21) a prepara cu îngrijire o lucrare, un proiect de lege, etc.; 23) contesta; 25) ceată de armăuți pentru prinderea haiducilor; 27) adverb de timp; 28) pe deplin; 29) domniță aprige (de răzbanare, de ex.); 30) haiduc la Grecii moderni; 32) nume feminin; 33) bețos; 34) notă; 35) văduh; 36) document; 38) faimos haiduc altein sub Caragea-Vodă; 39) literă grecească; 41) interjecție; 42) există; 44) exclamație; 45) luptă între doi adversari; 46) pronume; 47) mototoli; 49) parte din orag; 51) ciuit (de vite); 52) haină purtată de haiduri; 53) lanț de munți între Franța și Elveția; 54) fec; 55) negație; 56) verbal; 57) rege în Israel; 58) a face versuri.

Vertical: 1) Pușcă lungă haiducească; 2) interjecție; 3) nota traducerilor; 4) mândru și disprețuitor; 5) deia (țară); 6) interjecție; 7) vreme; 8) opendice; 9) albă la mijloc; 10) organe la vite; 11) romanțier francez; 12) vestit haiduc (titul unei poezii de V. Alexandri); care conține aur; 14) zăpădat; 17) varietate de vișni; 22) serată dansantă; 24) a începe luptă; 26) catari; 30) pronume interogativă; 31) căldură foarte mare; 34) cătun mic; 39) cuvânt leșit din uz; 37) matematician norvegian; 38-a) acest. 40) haiduc vestit; 41) faimos haiduc dela începutul sec. XIX; fost parțelieri; își tunse părul; 43) nădragi purtați odinioară de haiduci și arănați; 45) a cânta cântec; 47) vestit haiduc de pola în începutul secolului al XIX-lea și numit astfel după culoarea părului său; 48) moșie; 50) pantă textilă.

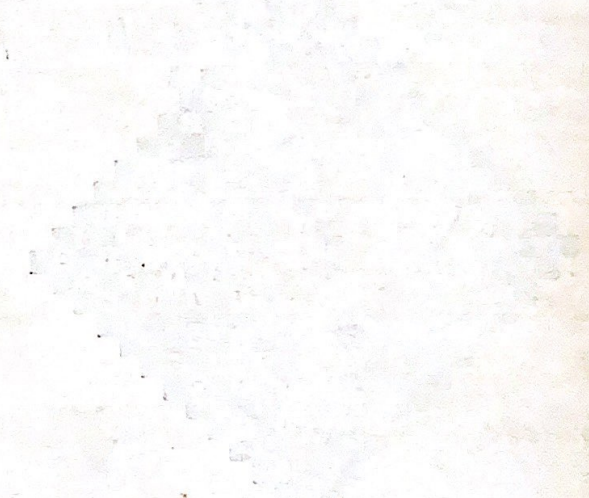
Petra C. Mihăilescu-Pemny Huj.

Deslegările se vor trimite elevului Bossel din cl. VII în termen de zece zile dela apariția acestui număr.

Faint, illegible text at the top left of the page.

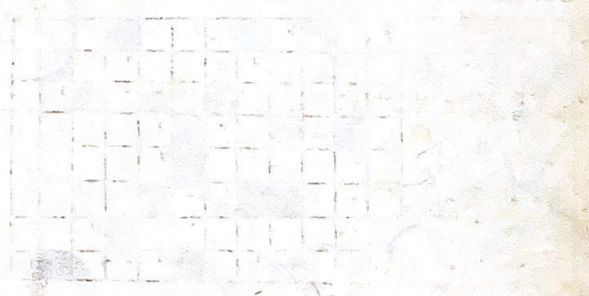
Faint, illegible text at the top center of the page.

Faint, illegible text at the top right of the page.

Block of faint, illegible text located in the lower-left quadrant of the left page.

Block of faint, illegible text located in the upper-right quadrant of the right page.

Block of faint, illegible text located in the lower-left quadrant of the left page, below the first text block.

Block of faint, illegible text located in the lower-right quadrant of the right page.

